

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح استفساریه تعیین مدت خدمت اجباری استفاده‌کنندگان از سهمیه زنان

در امتحان دستیاری بین سالهای ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۹»

بیان مسئله

به‌منظور توزیع مناسب پزشکان متخصص در رشته‌هایی که از سوی فارغ‌التحصیلان زن تمایل چندانی جهت فعالیت در مناطق محروم و توسعه نیافته وجود نداشت، قانونی تحت عنوان «سهمیه زنان در پذیرش دستیاری رشته‌های تخصصی پزشکی» در سال ۱۳۷۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که مطابق با آن زنانی که از این سهمیه استفاده می‌کردند ضمن بهره‌مندی از امتیاز پایین بودن حد نصاب نمره، متعهد می‌شدند خدمت اجباری خود را طبق برنامه وزارت بهداشت در مناطق محروم انجام دهند، لکن علیرغم تصویب آن در سال ۱۳۷۲، مدت زمان تعهد اجباری پزشکان در مناطق محروم تا سال ۱۳۸۲ به صراحت مشخص نشده بود. چنانچه تا سال ۱۳۸۲، تعهد اخذ شده از استفاده‌کنندگان از این سهمیه ۲ تا ۴ سال بوده است، سپس براساس مصوبه نشست ۵۸ شورای تخصصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در سال ۱۳۸۲، مدت تعهد خدمت ۱۲ سال و پس از آن در هفتادمین نشست شورای تخصصی وزارت متبوع به دو برابر طول مدت تحصیل کاهش یافت.

مشخصات طرح

دوره نهم - سال سوم

شماره ثبت:

۵۲۵

شماره چاپ:

۱۲۶۷

تاریخ چاپ:

۱۳۹۳/۸/۲۸

طولانی شدن مدت تعهد اجباری استفاده‌کنندگان از این سهمیه، مورد اعتراض آنان واقع شده است و نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی، در راستای رفع این مشکل، طرح استفساریه تعیین مدت خدمت اجباری استفاده‌کنندگان از سهمیه زنان در امتحان دستیاری بین سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۹ را پیشنهاد نمودند و با استناد به قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب سال ۱۳۷۵، مدت تعهد اجباری استفاده‌کنندگان از سهمیه زنان در مناطق محروم را برابر مدت زمان تحصیل اظهار کردند.

سابقه قوانین مرتبط با خدمت اجباری در مناطق محروم و روند اجرایی آن در وزارت بهداشت

– **قانون اصلاح موادی از قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب سال ۱۳۶۷ و الحاق موادی به آن:** ذیل ماده (۱۸) این قانون به‌منظور تربیت پزشک متخصص مورد نیاز مناطق محروم و نیازمند کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به هنگام پذیرش دستیار تخصصی، سهمیه‌های جداگانه‌ای برای مناطق محروم و نیازمند کشور اختصاص دهد. دستیاران تخصصی استفاده‌کننده از سهمیه مذکور موظفند پس از اتمام دوره تخصصی مربوطه به میزان دو برابر طول دوره تخصصی مربوطه در نقاط مذکور خدمت کنند. بر این اساس دستیاران استفاده‌کننده از سهمیه دارای پروانه دائم پزشکی، موظفند برابر مدت دوره تخصصی مربوطه در نقاط مذکور خدمت نمایند.

معاونت پژوهش‌های
اجتماعی - فرهنگی
دفاتر: مطالعات اجتماعی
مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۴۳۱۹

تاریخ انتشار:

۱۳۹۴/۴/۸

– **قانون تخصیص سهمیه زنان در پذیرش دستیاری رشته‌های تخصصی پزشکی در سال ۱۳۷۲:** براساس این قانون، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است حداقل ۲۵ درصد از سهمیه پذیرش دستیاری در رشته‌های جراحی اعصاب، ارولوژی، ارتوپدی، گوش، حلق و بینی، چشم، رادیولوژی و روانپزشکی و در صورت وجود داوطلب ۵۰ درصد سهمیه جراحی عمومی داخلی و قلب به خانم‌های پزشک قبول شده در گزینش کتبی دستیاری اختصاص دهد. از طرف دیگر بر طبق این قانون، فارغ‌التحصیلان این رشته‌ها اعم از مجرد یا متأهل متعهد می‌شوند تا پس از فراغت از تحصیل طبق برنامه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خدمات قانونی خود را در نقاط محروم و نیازمند ادامه دهند.

بر این اساس وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی براساس قانون تشکیل شوراهای تخصصی پزشکی وزارت بهداشت، ضوابط خاص پذیرش و تعهدات را تعیین کرد و در در بند «۱۱» نشست ۵۸ شورای تخصصی پزشکی سال ۱۳۸۲ مصوب کرد که استفاده‌کنندگان از سهمیه زنان برای پذیرش در دستیاری باید سه برابر مدت زمان تحصیل، تعهد خدمت بدهند. این مصوبه در نشست ۷۰ شورای تخصصی پزشکی اصلاح و به مدت دو برابر مدت تحصیل تقلیل پیدا کرد. براساس این اصلاحیه، استفاده‌کنندگان سهمیه زنان اعم از مجرد و متأهل از دوره ۳۶ به بعد به شرط تعهد محضری به مدت دو برابر طول مدت تحصیل مجاز به پذیرش هستند.

لازم به ذکر است شرط قبولی استفاده‌کنندگان از سهمیه زنان، کسب نمره ۹۰ درصد حد نصاب قبولی بوده است و در صورتی که نمره آنان معادل و یا بالاتر از حد نصاب آزاد و رتبه‌های برتر بود، امکان تبدیل وضعیت آنان به سهمیه آزاد وجود نداشت.

– قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵: ذیل ماده (۱۴) این قانون، به منظور تربیت پزشک متخصص مورد نیاز مناطق محروم و نیازمند کشور، وزارت بهداشت، درمان آموزش پزشکی موظف شد به‌هنگام پذیرش دستیار تخصصی، سهمیه‌های جداگانه‌ای را برای مناطق محروم و نیازمند کشور اختصاص دهد. از طرف دیگر دستیاران تخصصی، استفاده‌کننده از سهمیه مذکور موظفند پس از انجام دوره تخصص، **برابر طول دوره تخصص** به‌عنوان خدمات قانونی موضوع این قانون در نقاط مربوط انجام دهند و پس از انجام خدمات مذکور پروانه دائم دریافت خواهند نمود.

بر اساس این قانون، وزارت بهداشت طول مدت خدمت پزشکان و پیراپزشکان دارای پروانه دائم را نیم برابر مدت تحصیل و مدت خدمت پزشکان و پیراپزشکان فاقد پروانه دائم را یک برابر مدت تحصیل مشخص نموده است و شرط قبولی استفاده‌کنندگان از این سهمیه ۸۰ درصد نمره حد نصاب مشخص شده است و افرادی که نمره‌ای معادل یا بالاتر حد نصاب کسب می‌کردند سهمیه آنان قابل تبدیل به سهمیه آزاد بود.

– قانون برقراری عدالت آموزشی در پذیرش دانشجویان در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تخصصی مصوب ۱۳۸۹: ذیل بند «۳» ماده واحده این قانون، وزارت بهداشت موظف است ده درصد (۱۰٪) سهمیه مازاد بر ظرفیت در رشته‌های دستیاری پزشکی (رشته‌های مورد نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) مناطق محروم را به داوطلبان بومی اختصاص دهد و پذیرفته‌شدگان مکلفند به مدت سه برابر طول مدت تحصیل را صرفاً در مناطق محروم خدمت کنند و افرادی که سابقه خدمت در این مناطق را دارند حداکثر تا پنج سال از تعهد خدمتشان کسر می‌گردد.

بر این اساس وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف گردید علاوه بر سهمیه تعیین شده برای دستیاری پزشکی در این بند، سهمیه خاص مازاد بر ظرفیت اعلام شده برای نقاط محروم و تخصص‌های مورد نیاز از داوطلبان زن را با تصویب هیئت وزیران اعمال نماید. پذیرش‌شدگان ملزم به انجام تعهد خدمت عنوان شده در این بند می‌باشند.

همچنین ذیل تبصره «۳» بند «۵» این قانون ذکر شده است، کلیه قوانین و مقررات سهمیه‌بندی برای تحصیلات تکمیلی بجز موارد مصرح در این قانون از جمله قانون تخصیص سهمیه برای زنان در پذیرش دستیاری رشته‌های تخصصی پزشکی مصوب سال ۱۳۷۲ لغو می‌شود. بنابراین با استناد به این قانون، در سال ۱۳۸۹ **قانون تخصیص سهمیه برای زنان در پذیرش دستیاری رشته‌های تخصصی پزشکی لغو شد.**

به دنبال اعتراضات استفاده‌کنندگان از سهمیه زنان در آزمون دستیاری رشته‌های تخصصی، در سال ۱۳۹۳ طرحی مبنی بر استفساریه تعیین مدت خدمت اجباری استفاده‌کنندگان از سهمیه زنان در آزمون دستیاری از سوی مجلس شورای اسلامی مطرح شد.

جمع‌بندی نظرات کارشناسی

براساس بررسی‌های انجام شده لازم است به موارد زیر توجه شود:

۱. استفساریه باید در مورد قانونی مشخص باشد ولی در این طرح، قانون و ماده مورد استفساریه نامعلوم است و مشخص نیست مجلس برای رفع ابهام و تفسیر کدام حکم قانونی اقدام می‌کند.
۲. براساس مواد مندرج در سیاست‌های کلان سلامت و قانون برنامه پنجم توسعه، وزارت بهداشت مسئول سیاستگذاری در نظام سلامت است و همچنین موظف شده است متناسب با نیازهای نظام سلامت کشور کمیت و کیفیت نیروهای انسانی گروه پزشکی را تعیین کند.
۳. در تبصره این قانون انجام خدمات قانونی در مناطق محروم پس از فراغت از تحصیل، به برنامه وزارت بهداشت موکول شده است و وزارت بهداشت نیز در مقاطع مختلف براساس نیاز یا استراتژی‌های تعیین شده در نشست‌های تخصصی خود طول مدت خدمت را تعیین کرده است.
۴. در حال حاضر مشمولین این طرح بیش از ۱۴۰۰ نفر هستند و در صورت تصویب این طرح، تعهد خدمت ۱۴۰۰ نفر از مشمولین که در مناطق محروم خدمت می‌کنند خاتمه می‌یابد و این مناطق با مشکل کمبود پزشک متخصص روبرو خواهند شد.

نتیجه‌گیری

در ماده واحده و تبصره قانون تخصیص سهمیه برای زنان در پذیرش دستیاری رشته‌های تخصصی پزشکی هیچ اشاره‌ای به طول مدت انجام خدمات پس از فراغت از تحصیل نشده است و مشخص نیست مجلس برای رفع کدام ابهام باید حکم تعیین کند. همچنین بنابر اسناد و قوانین موجود وزارت بهداشت مسئول تربیت و توزیع نیروهای انسانی مورد نیاز خود است و ضرورتی به قانونگذاری در این زمینه نیست. لذا پیشنهاد می‌شود مسئولیت تعیین تکلیف مشمولین این قانون به وزارت بهداشت واگذار شود و استفساریه از دستور کار خارج شود.

لازم به ذکر است «با توجه به اینکه تعیین طول مدت تعهد خدمت دارای ماهیت تقنینی می‌باشد، تصمیم‌گیری در مورد آن در صلاحیت قوه مقننه است. در صورتی که نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی درصدد رفع خلأ قانونی بوده و بر قانونگذاری در این موضوع اصرار دارند، می‌توانند با الحاق یک تبصره به ماده (۱۴) قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵/۲/۱۲ مدت دوره خدمت را برابر طول دوره تخصص محاسبه و امکان‌سنجی نمایند».

